

Tule, mõistus, koju!

Ühiskonna lagunemise üks tunnismärke on see, kui tõelisi väärtusi püütakse asendada pseudoväärtustega. Tunnetades oma jõuetust midagi praktiliselt lahendada, midagi reaalses argielus parandada, fetišeeritakse pelgalt sümboleid kui tegelikkuse armetuid aseaineid.

Nii kipub olema ka meie armsa ja õnnetu emakeelega. Virumaa Fondi õilsates taotlustes ja missioonitundes pole põhjust kahelda, küll aga pomposse emakeelesamba mõistuspärasuses. Kellele küll on praegusel kitsal ajal vaja sellist luksust, mille püstitamiseks nii otsatult rahva raha läheb? Mõõdetakse ju kulutusi sambale kuuekohaliste arvudega! On meil tõesti emakeelega kõik muu sedavõrd korras, et võime hakata raha kivisse taguma? Niisama hästi võiksime püstitada monumendi näiteks vorstile. Sõõnuks rahvas aga sellest ei saaks.

Meil pole kümneid emakeelealaseid käsiraamatuid, mis peaksid olema igal kultuurirahval. Meie "Oigekeelsussõnaraamatu" II trükk on saanud 13aastaseks ja lonkab mõlemast jalast. Põhjalikku uuenduskuuri ootab emakeele õppekirjandus. Jne. Seda kõike ei saa me endale lubada, sest meil puudub selleks... raha. Uhest küljest ei leidu Maarjamaal enam nii altruistlikke autoreid, kes sümboolse honorari eest oleksid valmis looma oma rahvale püsiväärtusi. Teisalt on takistuseks paberi ja trükikulude lausa kosmilised hinnad. "Eesti keele õpetamise metoodika käsiraamatu" kaanehind ähvardab turumajanduse tingimustes tõusta juba 60 (!) rublani. Kas hakkab õpetaja või üliõpilane sellise summa eest endale vajalikku teost soetama? Vaevalt. Kust leida vahendeid raamatu jaehinna alandamiseks?

Ääremaadel (ja mitte ainult seal) on kisenud puudus emakeeleõpetajatest. Kutsega õpetajaid jalutab küla vahel ringi küll, aga

koolist hoiavad nad end targu kõrvale... töö ülemäärase raskuse tõttu. Küllap on üheks põhjuseks ka vajalike õppematerjalide kättesaadavus. Võru maakond on sunnitud rakendama äärmuslikke meetmeid, lubades mitme õppeaine (sealhulgas ka emakeele) õpetajatele maksta tervelt 25% kõrgemat palka, kui nad Setumaa koolidesse tööle asuksid. Võib-olla peibutab see vähemalt keskharidusega noori, kellele kõrgkooli uks suletuks jääb ja kes oma kogenematuses ei tunnetata õpetajatöö vastutusrikkust. On nähtud juba selliseidki emakeeleõpetajaid, kes oskavad lapse vihikusse kirjutada "Kodutöö tegemata!"

Tegemata on meie emakeelerindel tõesti väga ja väga palju, sest puudub igasugune konstruktiivne süsteem. Selleks on vaja tugevat majanduslikku alust, mida me aga riipea ei saavuta. Seepärast tundubki emakeelesamba rajamine ennatlik olevat. Naiivne on lootus, et pärast õppekäiku emakeelesamba jalajälgedele hakkavad lapsed oma emakeelt rohkem austama ja õppima. Kui pole õigeid õpetajaid ega õpikuid, kirjutavad õpilased ikka "Ekskursioon emakeele sammba juurde" vms.

Enne tuleks madalamal asjad korda seada, siis võib ka sambaga kõrgusse pürgida, natuke defileerida ja hõisata kord aastas aadeti ülistuseks. Aga mille üle praegu hõisata? Kas sellel puhul, et me oma keelekultuuri silmanähtava allakäigu juures ikka veel olemas oleme?

Vägisi meenub paralleel N Liiduga, kus on aastakümneid taotud miljoneid rublasid näiteks J. Gagarini (olematut?) kosmoselendu jäädvustavatesse monumentidesse. Jõukas riik võiks ju endale mõnesugust paraadiitsemist lubada, aga meie...?

TOOM ÕUNAPUU

"Ekskursioon emakeele sammba juurde..."